

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sk/29/2019
Identifikačné číslo spisu: 4018200559
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Viera Nevedelová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:4018200559.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Viery Nevedelovej a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Sone Langovej, v právnej veci žalobcu: C. L., nar. XX.XX.XXXX, bytom Č. M. Č.. XX, P. Q., zastúpený: Advokátska kancelária Gabriel Orlik, s. r. o., Žitavanská 20, Topoľčianky, IČO: 36 858 722, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa - ústredie, Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, o správnej žalobe o preskúmanie rozhodnutia žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 31. mája 2018, o kasačnej sťažnosti žalobcu, proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, zo dňa 18.februára 2019, č. k. 23Sa/69/2018-63, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 18. februára 2019, č. k. 23Sa/69/2018-63 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Nitre ako súd správny rozsudkom č. k. 23Sa/69/2018-63 zamietol žalobu, ktorou sa žalobca domáhal preskúmania zákonnosti rozhodnutia žalovanej (jej generálneho riaditeľa) č. XXX XXX XXXX X zo dňa 31.05.2018 (ďalej aj „preskúmané rozhodnutie“) a žalovanej nepriznal náhradu trov konania.

2. Prvostupňovým rozhodnutím č. XXX XXX XXXX X zo dňa 19.03.2018 Sociálna poisťovňa, ústredie podľa § 293ds zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“) rozhodla, že žalobcovi od 01.01.2018 patrí starobný dôchodok naďalej v sume, určenej podľa predpisov účinných do 31.12.2003.

3. Preskúmaným rozhodnutím zo dňa 31.05.2018 žalovaná (jej generálny riaditeľ) zamietla odvolanie žalobcu a potvrdila prvostupňové rozhodnutie. V odôvodnení rozhodnutia vysvetlila prepočet starobného dôchodku podľa § 293ds zákona, keď na účely prepočtu dôchodku od 01.04.1996 podľa § 293ds ods. 1 písm. i/ a ods. 4 písm. f/ zákona vychádzala z PMZ 5.834 Sk, zo základnej výmery dôchodku 50 % a celkovej výmery 67 % PMZ s tým, že výška starobného dôchodku k tomuto dňu je 3.909 Sk (67 % z 5.834 Sk), pričom v súlade s § 293ds ods. 7 zákona k tejto sume nepatrí úprava podľa zákona č. 135/1995 Z. z.. K takto určenej sume starobného dôchodku podľa čl. I zákona č. 110/1996 Z. z. o

zvýšení dôchodkov v roku 1996 pripočítala zvýšenie o 12 %, teda o 470 Sk na 4.379 Sk mesačne a podľa čl. I, § 1 zákona č. 154/1997 Z. z. o zvýšení dôchodkov v roku 1996 pripočítala zvýšenie o 10 %, teda o 438 Sk na 4.817 Sk mesačne. Ďalej v odôvodnení uviedla, že vzhľadom na dodatočné preukázanie zamestnania v II. pracovnej kategórii od 30.11.1997 je suma starobného dôchodku 5.576 Sk mesačne a k tejto sume pripočítala zvýšenia dôchodku v rokoch 1998 až 2017 na celkovú sumu 478,20 € mesačne, ktorá je nižšia ako suma starobného dôchodku 511,80 € mesačne, určená podľa predchádzajúcich predpisov, a preto žalobcovi od 01.01.2018 naďalej patrí (starobný dôchodok v sume 511,80 € mesačne).

4. Žalobca namietal nesprávny postup žalovanej pri určení sumy jeho starobného dôchodku. Namietal, že výška dôchodku nemala byť určená ako 67 % PMZ, ale vzhľadom na dobu zamestnania v II. pracovnej kategórii mala žalovaná vychádzať zo základnej výmery 55 % PMZ a celkovej výmery 88 % PMZ, pretože v zmysle § 293ds ods. 7 zákona o sociálnom poistení sa nemá prihliadať na obmedzenia najvyššou výmerou podľa predpisov účinných pred 01.01.2018. Podľa § 293ds ods. 4 písm. i/ zákona o sociálnom poistení mal byť starobný dôchodok vypočítaný ako 88 % z PMZ 7.076 Sk, teda vo výške 6.227 Sk a následne zvyšovaný.

5. Krajský súd nepovažoval žalobu za dôvodnú. Z odôvodnenia jeho rozsudku v bode 12. vyplýva, že suma neupraveného PMZ, z ktorého bol priznaný starobný dôchodok, je 10.136 Sk. Podľa názoru krajského súdu žalovaná správne aplikovala ustanovenie § 293ds ods. 4 písm. f/ zákona o sociálnom poistení a výšku prepočítaného starobného dôchodku určila sumou 3.909 Sk mesačne (67 % z PMZ 5.834 Sk mesačne), pričom spolu so zvýšeniami podľa osobitných predpisov prepočítaná suma starobného dôchodku je 478,20 € mesačne, teda menej ako suma 511,80 € mesačne. Rozhodnutie žalovanej považoval za vydané v súlade s právnymi predpismi a preto žalobu zamietol.

6. Rozsudok krajského súdu napadol žalobca (ďalej aj „sťažovateľ“) včas podanou kasačnou sťažnosťou. Namietol, že krajský súd vo veci nenariadil pojednávanie a súčasne sa v odôvodnení svojho rozsudku vôbec nevysporiadal s dôvodmi žaloby, v dôsledku čoho bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces.

7. Sťažovateľ poukázal na to, že krajský súd svoj záver vôbec neodôvodnil, čím sa jeho rozsudok stal nepreskúmateľným, neuviedol ani ustanovenia právnych predpisov, ktorými sa pri právnom posúdení veci riadil.

8. Podľa sťažovateľa žalovaná neprávne postupovala pri výpočte dôchodku podľa § 293ds ods. 4 písm. f/, hoci mala postupovať podľa § 293 ods. 4 písm. i/ zákona o sociálnom poistení, navyiac vychádzala nesprávne zo 67 % PMZ, hoci rozhodnutím č. XXX XXX XXXX zo dňa 23.01.2009 bol starobný dôchodok žalobcu určený ako 80 % PMZ. Podľa jeho názoru pri prepočte sa podľa § 293ds ods. 7 zákona o sociálnom poistení neprihliada na obmedzenia najvyššou výmerou podľa predpisu účinného do 31.12.2003, a preto mal byť jeho starobný dôchodok vymeraný vo výške 88 % upraveného PMZ, teda pri výpočte zohľadňujúc zamestnanie v II. pracovnej kategórii malo byť žalobcovi k základnej výmere 55 % za 20 rokov zamestnania pripočítaných 33 % PMZ za 22 rokov zamestnania v II. pracovnej kategórii (22 x 1,5 %) podľa § 22 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb..

9. Z uvedených dôvodov sťažovateľ žiadal, aby kasačný súd rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, alebo, aby rozhodnutie žalovaného ako aj prvostupňové rozhodnutie zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

10. Žalovaná v stručnom vyjadrení nepovažovala kasačnú sťažnosť za dôvodnú.

11. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g/ SSP) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu bez nariadenia pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná.

12. V danej veci krajský súd nenariadil pojednávanie majúc zrejme za to, že sú splnené podmienky na takýto postup podľa § 107 ods. 1 SSP. Podľa § 137 ods. 4 SSP dňa 11.02.2019 na úradnej tabuli súdu oznámil, že rozhodnutie vo veci vyhlási dňa 18.02.2019 o 09.15 hod. v pojednávacej miestnosti č. 1 tohto súdu. Uvedený postup krajského súdu nepovažoval kasačný súd za správny.

13. Podľa Čl. 48 ods. 2 zákona č. 462/2002 Z. z. Ústava Slovenskej republiky (ďalej len „Ústava“) každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa Čl. 46 ods. 4 veta prvá Ústavy podmienky a podrobnosti o súdnej a inej právnej ochrane ustanoví zákon.

14. Zákomom, ktorý upravuje podmienky a podrobnosti o súdnej ochrane v správnom súdnictve je Správny súdny poriadok.

15. Osobitosťou konania o správnej žalobe v sociálnych veciach je, že správny súd zohľadňuje špecifické potreby vychádzajúce zo zdravotného stavu a sociálneho postavenia účastníka konania - fyzickej osoby a poskytuje jej poučenie o jej procesných právach a povinnostiach (§ 199 ods. 2 SSP).

16. Povinnosť poskytnúť fyzickej osobe v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach poučenie o jej procesných právach a povinnostiach správny súd nemá iba vtedy, ak je účastník konania zastúpený advokátom alebo ak má taký účastník konania vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

17. V danej veci žalobca nebol v konaní o správnej žalobe pred krajským súdom zastúpený advokátom a sám nemá vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.

18. Na rozdiel od úpravy v § 182 ods. 1 písm. g/ SSP, ktorá ako obligatórnu náležitosť správnej žaloby požaduje aj vyjadrenie, či žalobca žiada nariadenie pojednávania, pričom na neskoršiu žiadosť žalobcu o nariadenie pojednávania už správny súd neprihliada, právna úprava konania o správnej žalobe v sociálnych veciach také vyjadrenie v žalobe nevyžaduje (§ 202 ods. 1 SSP).

19. Poučovacia povinnosť súdu v konaní o správnej žalobe v sociálnych veciach sa týka najmä tých procesných práv a povinností, ktorých realizácia alebo rešpektovanie má základný význam pre kvalitu zabezpečenia a realizáciu základného práva na prístup k súdu. V jeho rámci bolo preto podľa názoru kasačného súdu potrebné poučiť žalobcu aj o možnosti požiadať o nariadenie pojednávania (o prerokovanie veci na pojednávaní).

20. Keďže správny súd žalobcu o tomto procesnom práve nepoučil, kasačný súd dospel k záveru, že kasačná sťažnosť z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. f/ SSP je v tejto časti dôvodná.

21. Z dávkového spisu Sociálnej poisťovne, ústredia mal kasačný súd preukázané, že:

- rozhodnutím č. XXX XXX XXXX zo dňa 23.04.1996 bol žalobcovi od 01.04.1996 pôvodne priznaný starobný dôchodok z III. pracovnej kategórie z priemerného mesačného zárobku (ďalej len „PMZ“) upraveného pre výpočet sumy dôchodky zo sumy 10.136 Sk na 4.067 Sk a zo základnej výmery 50 % PMZ a celkovej výmery 67 % PMZ. Celá doba zamestnania v rokoch 1953 až 1996 bola žalobcovi hodnotená v III. pracovnej kategórii. Takto určená výška dôchodku bola od 01.04.1996 upravená a zvýšená podľa zákona č. 135/1995 Z. z. o zvýšení dôchodkov v roku 1995, o úprave dôchodkov priznaných v roku 1996 a o zmene niektorých predpisov v oblasti sociálneho zabezpečenia;

- na základe rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3So/18/2005 zo dňa 04.05.2006 rozhodnutím č. XXX XXX XXXX zo dňa 30.11.2006 po započítaní doby zamestnania v rokoch 1957 až 1959, 1977 až 1988 a 1989 až 1992 v rozsahu 11.200 dní, t. j. 30 rokov a 250 dní v II. pracovnej kategórii bol žalobcovi starobný dôchodok s použitím § 95 ods. 1 a 2 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 100/1988 Zb.“) od 30.11.1997 zvýšený z dôvodu jeho vymerania z II. pracovnej kategórie, pričom bol vymeraný zo základnej výmery 55 % PMZ a celkovej výmery 80 % PMZ, pričom PMZ 10.136 Sk bol pre výpočet sumy dôchodky

upravený na 4.067 Sk.

22. Žalobca v správnej žalobe namietal nezákonnosť rozhodnutia žalovanej tak z dôvodu, že žalovaná neprávne postupovala podľa § 293ds ods. 4 písm. f/, hoci mala postupovať podľa § 293 ods. 4 písm. i/ zákona o sociálnom poistení, ako aj z dôvodu, že výška prepočítaného dôchodku mala byť určená zo sumy rovnajúcej sa 88 % prepočítaného PMZ, a to vzhľadom na to, že pri prepočte sa podľa § 293ds ods. 7 zákona o sociálnom poistení neprihliada na obmedzenia najvyššou výmerou podľa predpisu účinného do 31.12.2003, teda, že sa neprihliada na obmedzenie podľa § 22 ods. 2 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení.

23. Krajský súd sa s uvedenými námietkami žiadnym spôsobom nevysporiadal a v rozpore s ustanovením § 139 ods. 2 SSP neuviedol, ako sám posúdil podstatné skutkové tvrdenia a právne argumenty - na základe ktorých ustanovení právnych predpisov nepovažoval žalobné dôvody za opodstatnené. Jeho rozhodnutie preto trpí vadou nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov a arbitrárnosti. Uvedený postup súdu pri odôvodňovaní rozhodnutia znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Kasačný súd preto považoval kasačnú sťažnosť za dôvodnú podľa § 440 ods. 1 písm. f/ SSP aj v tejto časti.

24. Z uvedených dôvodov kasačný súd rozsudok krajského súdu podľa § 462 ods. 1 SSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

25. V ďalšom konaní krajský súd v zmysle vyššie uvedeného poučí žalobcu i žalovanú (§ 105 ods. 2 písm. a/ SSP) o možnosti požiadať o nariadenie pojednávania, po preskúmaní rozhodnutia žalovanej rozhodne vo veci znova a v odôvodnení svojho rozhodnutia sa riadne vysporiada so všetkými podstatnými námietkami žalobcu v súlade s § 139 ods. 2 SSP.

26. V novom rozhodnutí správny súd rozhodne aj o trovách kasačného konania (§ 467 ods. 3 SSP).

27. Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.